

Onsdagen den 10 April.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Företogs val af dels tjugufyra valmän för att utse Riksdagens Fullmäktige i Riksbanken och Riksgäldskontoret jemte deras suppleanter, äfvensom styrelseledamöter och suppleanter vid Bankens lånekontor i Göteborg, Malmö och Wisby, dels ock sex suppleanter för dessa valmän; och befunnos efter valförrättningarnes slut hafva blifvit utsedde till

Valmän:

Herr	P. O. Hörnfeldt	med	116	röster,
"	V. Rydberg	"	96	"
"	Anders Andersson i Nyckelby	"	95	"
"	Hans Andersson	"	95	"
"	Jöns Andersson	"	95	"
"	Carl Isak Bengtsson	"	95	"
"	O. E. Carlsund	"	95	"
Friherre	J. Ph. Ericson	"	95	"
Herr	Per Ericsson	"	95	"
"	J. G. Granlund	"	95	"
"	S. Johnson	"	95	"
"	Olof Larsson i Nasta	"	95	"
"	A. Lindevall	"	95	"
"	J. W. Lundqvist	"	95	"
"	I. Lyttkens	"	95	"
"	Ola Månsson	"	95	"
"	S. F. Norén	"	95	"
"	L. Norrby	"	95	"
"	Lars Persson	"	95	"
"	Per Persson	"	95	"
"	Anders Fredrik Pettersson	"	95	"
"	Grefve C. E. Piper	"	95	"
"	Gustaf Jonsson	"	94	" och
"	E. Key	"	94	"

Suppleanter:

Herr	Peter Olsson i Wallby	med	85	röster,
"	Christen Assarsson	"	85	"
"	Sven Brolin	"	85	"

Herr *Magnus Jonsson* med 85 röster,
 „ *J. G. Jansson* „ 85 „ och
 „ *A. P. Andersson* „ 85 „

Nu angifna ordning mellan suppleanterna bestämdes genom lottning. Protokoll öfver dessa val blef genast uppsatt och justerat.

§ 2.

Upplästes och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser, N:is 9—13, angående regleringen af utgifterna under Riksdagen första—femte hufvudtitlar.

§ 3.

Föredrogos men blefvo ånyo bordlagda Stats-Utskottets utlåtanden och memorial N:is 44—46 samt protokollsutdrag från Första Kammaren N:o 119.

§ 4.

Förekom till afgörande Konstitutions-Utskottets memorial N:o 6, med förslag till ny Tryckfrihets-förordning. Om sättet för detta memorials föredragning uppstod särskild öfverläggning, hvarunder yttrade:

Herr *Ola Jönsson*: Då, enligt mitt förmenande, den 15 § i det föreliggande förslaget till ny Tryckfrihets-förordning är den viktigaste, emedan hela förslaget hvilat på densamma, och då förslagets öde sannolikt kommer att bero på det beslut Kammarerna kommer att fatta angående denna paragraf, tillåter jag mig anhålla, att Herr Talmannen ville göra framställning om att den 15 § må först föredragas, då det faller af sig sjelft att diskussionen får röra sig kring förslaget i dess helhet.

Herr *Gumælius*: Det skäl, som den förste talaren anförde till stöd för sin anhållan, att den 15 § måtte först föredragas, eller att denna § skulle vara så viktig, att hela förslaget öde hvilade på densamma, kan jag icke i allo biträda. Förslaget innehåller nemligen flera andra hufvudpunkter, och i mina ögon äro 26, 28 och 29 §§ lika viktiga som 15 §. Och just detta skäl, att förslaget öde skulle komma att bero på den utgång 15 § får, gör mig tveksam att biträda Herr *Ola Jönssons* förslag, ty då den 15 § i sin nu föreslagna lydelse har ringa utsigt till framgång, skulle, sedan den till äfventyrs blifvit afslagen, någon vidare diskussion om de öfriga §§ måhända icke komma att ega rum. Men äfven om något praktiskt resultat icke nu skulle kunna vinnas med en sådan öfverläggning, anser jag dock särdeles viktigt att en gång genomgå samtliga bestämmelserna i det föreliggande förslaget, i motsats till hvad som skedde sistlidne riksdag vid behandlingen af Utskottets i samma ämne då afgifna förslag. Då jag delvis deltagit i Utskottets förhandlingar i år och i fjol rörande det förevarande förslaget har jag varit i till-

fälle inhemta, hurusom Utskottet sökt tillgodogöra sig hvad som tillförene inom båda Kamrarne yttrats i ämnet. Men då i föl inom denna Kammarare endast första punkten af det då föreliggande förslaget diskuterades, under det Första Kammaren genomgick samtliga punkterna, blef följden att, då Utskottet nu låtit utarbete en sammanfattning af de olika uttalandena inom Kamrarne, stod Andra Kammaren särdeles vanlottad och hade derigenom beröfvat sig sjelf eu del af det inflytande, den eljest torde hafva kunnat utöfva inom Utskottet. Vid sådant förhållande, och så väl för att hindra ett alltför hastigt afslag, som för att hafva något till godo då frågan möjligen åter kommer att behandlas, hemställer jag, att i § må först föredragas. Den är temligen oskyldig, och det kan icke möta några betänkligheter att bifalla densamma i och för sig. Deraf följer dock icke, att hela förslaget, sådant det nu föreligger, kan bifallas, men om man diskuterar hvarje § för sig och ej finner hinder att bifalla de första paragraferna, är vägen öppnad för en återremiss af den eller de paragrafer, hvilka i sin nuvarande form äro oantagliga; och kunde då Utskottet komma i tillfälle att taga i betraktande de olika åsichter, som inom Kamrarne uttalas, och söka jemka dem om möjligt tillsammans.

Jag får alltså yrka, att förslaget må föredragas i vanlig ordning och således 1 § först.

Herr Sven Nilsson i Österslöf: Jag anhåller att få fästa uppmärksamheten uppå att, äfven i händelse beslut fattas om en sådan ordning beträffande föredragningsättet som den förste talaren påyrkat, rättigheten till diskussion öfver hvarje särskildt stadgande derigenom ingalunda blifver förminskad eller afstängd. I hvilket fall som helst skola ju alla paragrafer af författningsförslaget behörigen föredragas, och en hvar ledamot af Kammaren har således, huru än föredragningen må anordnas, sig öppet lemnadt att yttra sig om de paragrafer, hvilka synas honom böra föranleda någon erinran. För min del anser jag dock, att § 15, som innehåller stadgande om ansvarighet för tryckt skrift, och § 26, hvilken handlar om juryns sammansättning, äro af den öfvervägande vikt och betydelse framför förslagens samtliga öfriga paragrafer, att jag tror det vara i sin ordning, att dessa paragrafer, eller åtminstone § 15 först föredrages till granskning och beslut. Det förefaller mig uppenbart att så väl sjelfva öfverläggningen som Kammarens egen ställning till frågan måste väsendtligen underlättas och förenklas, om man först och främst finge veta, huru förslagens hufvudmoment komma att afgöras. Jag instämmer fördenskull i den förste talarens yrkande, att § 15 skall föredragas först, och jag skulle nästan vilja hemställa, att § 26 borde näst derefter företagas till behandling, i all synnerhet som, på sätt jag redan antydtt, vare sig att dessa paragrafer bifallas eller afslås, tillfälle ej saknas att derefter yttra sig om öfriga paragrafer, i den mån de hvar för sig komma att föredragas. Jag vill dock ej derom nu göra framställning, då äfven jag för min del isynnerhet anser angeläget och fördelaktigt, att § 15 först kommer att underställas Kammarens pröfning.

Herr Ola Jönsson: Jag är i det närmaste förekommen af den siste talaren. Det förhåller sig så, som han uppgifvit, att Kammaren icke

går förlustig någon pröfningsrätt genom att iakttaga det föredragnings sätt jag föreslagit, då öfverläggningen kommer att röra sig om förslaget i dess helhet. I händelse deremot hela förslaget skulle föredragas paragrafvis efter ordningsföljden och början således ske med § 1, hemställer jag till Herr Gumælius, lurudant resultatet af öfverläggningen skulle blifva, om, såsom troligt är, Kammaren skulle vilja godkänna de första paragraferna, men då § 15 förekommer till behandling, den befinnes oantaglig samt afslås och Kammaren alltså godkänt af författningsförslaget en del, men afslagit en annan del. Den enda lämpliga åtgärden vore väl, i fall föredragningen skulle så anordnas, att Kammaren beslöte att återremittera alla de paragrafer, som föregå § 15, men att gilla någon och afslå andra vore väl ett lika opraktiskt som besynnerligt sätt att gå till väga. En dylik oegentlighet undviktes i allo genom att följa det föredragnings sätt, hvilket jag förordat; och då härtill kommer, att dymedelst ingen begränsning i afseende å detaljgranskningen af förslaget kommer att ega rum, men väl öfverläggningen måste väsendtligen underlättas, vidhåller jag mitt yrkande och hemställer om bifall till detsamma.

Herr Gumælius: Om Kammaren företager till behandling Konstitutions-Utskottets förevarande författningsförslag i den ordningsföljd, som här föreligger och godkänner de första paragraferna, men i fråga om § 15 icke anser sig kunna gilla den i dess nuvarande form, synes det mig vara antagligt, att Kammaren då kan finna anledning att återsända densamma till Utskottet. Deremot föreställer jag mig, att, derest Kammaren först skulle behandla § 15 och finna den icke böra godkännas, största utsigten vore att få ett afslag derå och dermed å förslaget i dess helhet. Men detta är icke min önskan. Heldre ser jag om nämnda paragraf återförvisas till Utskottet för att bereda detta en möjlighet att tillse, huruvida ej något antagligt jemkningsförslag i denna del må kunna nu åstadkommas.

Det invändes, att det vore olämpligt, om vid denna riksdag de föreslagna lagbestämmelserna förklarades hvilande till en del och till en annan del icke, men jag behöfver säkerligen ej fästa uppmärksamheten derpå, att i sådant fall måste hela reformförslaget dåmera anses förfallet. Det är gifvet att ett förslag, som ej till alla sina väsendtliga delar antages, icke heller delvis kan betraktas såsom hvilande till grundlagsenlig behandling.

Vid sådant förhållande och då jag föreställer mig, att Herr Talmannen, vare sig att § 1 eller § 15 först föredrages, icke skall förneka oss att, såsom i dylika fall är vanligt, vid den först föredragna punkten i viss mån låta diskussionen omfatta förslaget i dess helhet, på samma gång man håller sig särskildt till den föreliggande punkten, vidblifver jag den mening, att det är i sin ordning, att föredragningen börjar med § 1.

Härmed var öfverläggningen om föredragnings sättet slutad. Derunder hade yrkats, dels att § 15 i det af Utskottet framlagda förslag till tryckfrihetsförordning måtte företagas till afgörande, och dels att samma ordning som Utskottet följt vid förslagets uppställande jemväl måtte följas vid föredragningen hos Kammaren. Herr Talmannen, som upptog dessa begge yrkanden, ville hafva fästet uppmärksamheten derpå, att då här förelåg

till granskning ett i flera paragrafer sammanfattadt grundlagsändringsförslag, det godkännande, som lemnades särskilda paragrafer i detta förslag, icke kunde enligt Herr Talmannens uppfattning anses vara gifvet annorledes än villkorligt och under förbehållen öppen rätt för Kammaren, att, om en sednare paragraf i förslaget antingen afslogs eller återförvisades, då jemväl efter befogenhet afslå eller återförvisa förslaget föregående paragrafer, ehuru dessa, hvar för sig, förut blifvit af Kammaren lemnade utan anmärkning. Med angifvande af denna mening förklarade alltså Herr Talmannen sig anse den skilnad föga väsentlig, som förefunnes mellan de begge ifrågavarande yrkandena; och blef derefter, under nu antydda förbehåll, af Kammaren beslutadt, att Utskottets i 1:sta punkten framlagda förslag till ny tryckfrihetsförordning skulle föredragas i den ordning förslaget paragrafering angåfve.

Förekom alltså först:

§ 1.

Herr Jöns Pehrsson anförde: Vid hvarje föregående riksdag, då fråga varit å bane om förändring i tryckfrihetslagens bestämmelser, har ett dylikt sträfvande icke vunnit framgång och detta med rätta, ty jag har ej funnit, att i sådant hänseende framkommit något förslag till ny författning, som i sin helhet varit bättre än den nu gällande förordningen. Väl är det sannt, att brister finnas äfven i denna, men jag befarar ändock, att jemväl det förslag, som Konstitutions-Utskottet här framlagt för Riksdagen, i allmänhet taget är så beskaffadt, att om detsamma skulle godkännas, deraf skulle härflyta större våda för tryckfrihetens rätta bruk, än den nuvarande förordningen visat sig medföra.

Det kan väl också vara öfverflödigt att spilla många ord på detta förslag. Jag vill endast säga, att jag hoppas, att man i detsamma skall finna sådana bristfälligheter, som omöjliggöra dess antagande till hvilande. Jag yrkar alltså afslag å den nu föredragna första paragrafen; och då öfverläggningen får samtidigt omfatta hela förslaget, men jag ej ämnar vidare derom yttra mig, får jag nu förklara, att jag yrkar förslaget förkastande i dess helhet.

Herr Gumælius: Jag har att framställa ett motsatt yrkande; jag anhåller nemligen om bifall till denna paragraf, och då jag det gör, sker det under för mig temligen besynnerliga förhållanden. Jag inträdde i Konstitutions-Utskottet såsom suppleant, sedan den komité, som inom Utskottet var tillsatt för tryckfrihetsfrågans behandling, och hvilken komité arbetat på den grund som var lagd genom föregående års Konstitutions-Utskotts förslag, redan slutat sitt värf. Vid första tillfälle, som stod mig till buds att inom Utskottet yttra mig rörande denna angelägenhet, uttalade jag den mening, att det varit bättre, om Utskottet, i likhet med en af det andra svenska publicistmötet utsedd komité och lika med det följande publicistmötet, inskränkt sig till att genomse den nuvarande författningen, för att i densamma, så ofullkomlig och olämplig i formen den än är, uppsöka endast sådana punkter, som nödvändigt behöfde förändras. Jag föreställer mig, att Utskottet derigenom skulle haft större

utsigt att vinna något med sitt arbete än genom att, på sätt som skett, framlägga ett förslag till en fullständigt ny lag, hvilket visserligen är grundligt genomarbetadt och mera formligt godt än den nu gällande förordningen, men som likväl torde möta alltför många svårigheter att på en gång fullständigt genomföras. Och ej blott i fråga om arbetets omfattning, utan äfven beträffande flera enskilda delar af det föreliggande förslaget, var jag af olika mening med Utskottets flertal, såsom framgår af de vid betänkandet fogade reservationerna. Det borde således knappast vara min sak att nu uppträda till försvar för detta förslag.

Ställer jag mig på den ståndpunkt, som Utskottet anvisat, inser jag icke, hvilken invändning med fog kan göras mot den ifrågavarande paragrafens ordalydelse eller innehåll. Invändningen skulle då vara den, att stadgandet utgör inledningen till lagförslaget, och att dess antagande vore i viss mån ett "gifvande på hand" till hela förslaget välvilliga behandling. Vid sådant förhållande tror jag det vara angeläget att innan något omdöme fälles, om paragrafen bör godkännas eller icke, i någon mån tillse, huruvida det nu gifna uppslaget till ny lag må vara förtjent af välvilja eller ovilja, samt hela lagen bättre eller sämre än den, som deraf skulle komma att ersättas.

Nu gällande tryckfrihets-förordning har man plägat kalla ett frihetens palladium och vant sig att anse såsom mycket liberal, hvilket den dock i flera stycken icke är. Visserligen har den i sin tid gjort oss ganska mycket gagn, men den är nog gammalmodig för vår tid, behäftad med en mängd orimligheter och affattad på ett inveckladt och ofullkomligt språk. Redan den i § 1 mom. 1 förekommande, särdeles otillfredsställande definitionen af skrift, att dermed "skall förstås allt hvad, genom tryck, under allmänhetens ögon lägges", kan på visst sätt anses såsom ett prof på stiliseringen af det hela.

Den nuvarande författningen bestämmer vidare, exempelvis, att boktryckeri i allmänhet ej får anläggas på landet, hvilken inskränkning är temligen oegentlig. Så innehåller vidare gällande tryckfrihetslag en mängd föråldrade uttryck, som borde rensas bort, såsom bankomynt, Rikdens Ständer, Riksständen, Allmänna beredningen, akademiernas jurisdiktionsrätt, frälsemäns särskilda forum i brottmål och sådant mera, som ej är på sin plats i en lag, hvilken skall tjena till efterlefnad i våra dagar. Den innehåller vidare en mängd till den grad stränga och orimliga straffbestämmelser, att de väckt allmän ovilja, när de någon gång måste tillämpas. Der stadgas, exempelvis, att den, som å en skrift utsätter orätt författare- eller utgifvarenamn, skall straffas med fängelse från 6 månader till och med 2 år; samt att den, som, vore det än af glömska, uraktlåter att utsätta boktryckares namn, tryckningsort och årtal, hvilket i brådskan å ett tidningstryckeri lätt kan ske, bestraffas första gången med 300 R:dr böter, andra gången med 600 R:dr, allt banko, och tredje gången med boktryckeriets förlust, vare sig att detta är stort eller litet. Dessa äro stadganden, hvilka blott behöfva nämnas för att visa, huru orimliga de äro. Och man må ej invända, att de icke tillämpas. Erfarenheten har helt nyligen ådagalagt, att kunglig nåd erfordrades för att från fängelsestraff befria en boktryckare, som blifvit sådant straff ådömd på den grund, att han, som verkställt omtryckning af titelbladet och de första bladen

till några ofullständiga exemplar af en af annan boktryckare tryckt skrift, dervid å dessa exemplar af boken utsatt icke sitt eget, utan den boktryckares namn, hos hvilken arbetet hufvudsakligen var utfördt. För sådan förseelse nödgades Högsta domstolen, med tillämpning af gällande tryckfrihetslag, ådöma honom urbota straff.

Med sådana stadganden för ögonen — och flera likartade finnas — kunde det i sanning vara skäl ifrågasätta, om denna lag verkliga är så fullständigt god, att ej en bättre kan och bör åstadkommas.

Jemföres åter det nu föreliggande författningsförslaget med det, som Konstitutions-Utskottet i fjor framlade för Riksdagen och hvilket af Första Kammaren i hufvudsak antogs såsom hvilande, men af denna Kammar blef slumpvis förkastadt, så befinnes, att Utskottet, med ledning af de i Kamrarnes uttalade åsigtter, vidtagit flera lämpliga förändringar i det förra förslaget.

Sålunda har till 4 § blifvit fogadt ett tillägg, åsyftande att jemväl kommunala myndigheter skola vara förpligtade att hålla sina handlingar tillgängliga för offentligheten. Detta är en påtaglig förbättring. Detsamma gäller om det här förstagna innehållet af 5 §, der dels i mom. 1 stadgas såsom regel rättighet att utan särskildt tillstånd offentliggöra Kamrarnes protokoll (hvilket borde falla af sig sjelft, men i fjol förhindrades genom felaktig redaktion af paragrafen) och dels i mom. 4 är bestämdt förbjudet att offentliggöra protokoll och handlingar i förlökta rottmål, hvarförutom straffbestämmelserna lämpligen förändrats. Vidare har i 9 § vidtagits den förändring, att rättigheten att anlägga boktryckerier blifvit utsträckt äfven till landet. Utskottet har ock i afseende å bestämmelserna om kvarstad i 22 § föreslagit åtskilliga förkortningar af alltför långt utsträckta kvarstadstider och särskildt tillagt i en annan paragraf (32) den bestämmelsen, att den, som obehörigen trakasseras med kvarstad, eger att njuta skadestånd, hvarigenom kvarstaden, om den nödvändigt skall bibehållas i lagen, åtminstone blifvit något mindre orimlig, än den nu enligt lagen är. Utskottet har slutligen sökt att lösa frågan om juryns väljande och sammansättning åtminstone i någon mån i den riktning, som torde vara den rätta. Vid sådant förhållande synes det mig, att man bör gifva något erkännande åt det författningsförslag, som Konstitutions-Utskottet nu underställt Riksdagens pröfning.

Beträffande vissa lagbestämmelser, som förekomma i detta förslag, har jag, såsom redan blifvit antydt, varit af olika mening med Utskottet.

Emot 15 § har jag visserligen icke reserverat mig, men jag har dock icke i allo gillat dess innehåll. Jag tror icke, att Utskottet lyckats att lösa den svåra frågan om ansvarigheten. Jag föreställer mig, att lösningen bör ske på ett annat sätt och hufvudsakligen i enlighet med publicistmötenas åsigt, som jag inom Utskottet framhållit, och företrädesvis genom tidningstillståndsbevisets ersättande af en enkel anmälan samt genom att göra utställande af utgifvarens namn å tidning till allmän regel. Jemväl med hänsyn till frågan om juryns sammansättning har min mening varit afvikande från den, som Utskottet omfattat, och jag hänvisar i sådant afseende till min reservation. Kvarstadsbestämmelserna har jag velat alldeles borttaga. Slutligen har jag hyst olika åsigtter med Utskottet angående lydelsen af 28 och 29 §§. I Utskottets förslag stad-

gas, att till juryn skall framställas den frågan: "är skriftens innehåll brottsligt efter det lagens rum åklagaren åberopat?" Dessa ordalag i och för sig synas mig icke medgifva tillräcklig omdömes- och valfrihet åt juryn. Till juryn ställes en fråga, som, tagen efter ordalydelsen, bäst kunde besvaras af en vanlig domstol. Juryn åter bör bedöma och afdöma saken efter dess moraliska beskaffenhet. Ur sådan synpunkt innehåller nu gällande Tryckfrihets-förordning i denna del vid sidan af frågan till juryn en slags instruktion för densamma att bedöma de frågor, hvilka framställas till dess besvarande, tryckfrihetsvänligt och, så att säga, mera subjektivt, att fästa sig företrädesvis vid den i skriften uttryckta tanken och på "skriftens åsyftning". Här deremot är frågan helt naket framställd i en kategorisk form, som synes mig utesluta möjligheten af en friare uppfattning. Jag anser fördenskull, att frågans form bör något modifieras, så att den må blifva lämpligare för en jury, som dömer mera efter samvete än efter sträng lag. Möjligen skulle frågan kunna lyda sålunda: "Bör den åtalade skriftens innehåll anses brottsligt" o. s. v.

Af hvad jag sålunda i korthet anfört följer, att jag anser, att detta Konstitutions-Utskottets förslag innehåller förbättringar i flera hänseenden jemte åtskilligt, som i dess nuvarande form icke är antagligt, men att likväl, såsom jag förut antydt, förslaget i alla händelser är förtjent att diskuteras punkt för punkt. Och då jag ej inser, att något gerna kan invändas mot 1 § i och för sig, får jag, efter att hafva begagnat mig af den rättighet att yttra sig rörande förslaget i dess helhet, hvilken Herr Talmannen medgifvit, nu anhålla om bifall till denna paragraf.

Kammaren godkände paragrafen, på sätt och under vilkor här ofvan finnes omförmäldt.

§§ 2—9.

Blefvo under enahanda förbehåll godkända.

§ 10.

Herr Törnfeldt: Jag anser det icke vara rätt och bra, att de, som utgifva tidningar, beröfvas rättigheten att utgifva dem under anonymitet. Jag tror, att mången underordnad, som egnar sig åt publicistkallet, helst önskar att få behålla denna anonymitet, likasom att å andra sidan mången person i dylik ställning betages möjligheten att befatta sig med utgifvandet af en tidning, om detta stadgande blefve lag, ty tidningsutgivare äro icke väl anskrifna hos dem, som äro ömtåliga för tryckfriheten, särdeles underordnade hos öfverordnade. Jag anser fördenskull att ur mom. 1 bör uteslutas sista punkten, som börjar med ordet: "Tidning" och slutar med ordet: "innehåll".

Herr Gumælius: Jag anhåller blott få säga, att just dessa samma ord, som den sednaste ärade talaren ville hafva uteslutna, i mina ögon utgöra en af de väsendtligaste förbättringar, hvilka förekomma i lagförslaget.

slaget. Redan det första svenska publicistmötet beslöt uttala den mening, att det vore lämpligt och på sin plats, att å hvarje nummer af en tidning funnes utsatt utgifvarens namn. En dylik åtgärd innebär en moralisk garanti, som efter min öfvertygelse verkar vida kraftigare, än alla de garantier, som 15 § kan lemna. De flesta tidningar hafva ock ställt sig denna publicistmötets uttalade åsigt till efterrättelse och, som jag tror, funnit sig väl deraf.

Om något tillägg bör sättas in i den nya lagen, är det just detta, och jag anhåller, att paragrafen måtte godkännas utan förändring.

Herr Carlén: Jag är alldeles ense med den siste talaren i hvad han sade, men jag har en liten anmärkning att göra mot det i den förevarande paragrafen begagnade uttryckssättet: "den som i egenskap af utgifvare bestämmer skriftens innehåll", som jag skulle vilja hafva ändradt till: "den som i egenskap af utgifvare *eger* bestämma skriftens innehåll." Skilnaden kan tyckas vara obetydlig, såsom den låter, men i tillämpningen skulle den blifva af ganska stor betydelse. Då nemligen ett åtal på grund af denna paragraf skulle öfverlemnas till domstol att afgöra, så blefve det i allmänhet nästan omöjligt för domaren att säga, huruvida utgifvaren verkligen bestämt innehållet eller icke, fastän han tecknat sitt namn på tidningsbladet. Man kan ju tänka, sig att här t. ex. sitter en tidningsutgifvare och antecknar hvad som förefaller under ett förmiddagsplenium, som kan förtfara ända till klockan 3 à 4 på eftermiddagen. Han kan sålunda möjligen med intyg af personer som sitta i hans grannskap bevisa, att han icke haft något att göra med sin tidning, som utkommer ungefär vid den tiden på aftonen. Nu kan emellertid denna tidning innehålla en artikel rörande saker, som under samma plenum här förekommit, hvilken sedan blir föremål för åtal. Utgifvaren har icke kunnat skriva den, såvida han icke skulle hafva gjort det under sjelfva förhandlingarne; och om han med intyg af sina grannar kan bevisa att han icke gjort det, så blir han naturligtvis friad och i stället boktryckaren fälld, ehuru han knappast kunnat ana något sådant, då han satt utgifvarens namn på tidningsbladet.

Det är väl möjligt att det ifrågavarande uttrycket här någorlunda försvarar sin plats, såsom endast innefattande en definition på en utgifvares funktioner. Men samma uttryck återkommer i 15 § der det i 3:dje momentet äfven talas om "den som i egenskap af utgifvare bestämt skriftens innehåll." Derigenom är alldeles uppenbart att man afsett mer än en dylik definition, och en tidningsutgifvare skulle verkligen kunna å boktryckaren hvälfva ett ansvar, som denne aldrig borde vara underkastad. För att kunna vara säker för ansvaret skulle boktryckaren åtminstone nödgas infinna sig i tryckerilokalen hvarje gång tidningen lades under pressen, icke endast för att se efter hvad tidningen innehöle utan äfven för att se efter om den verkliga utgifvaren för tillfället vore der och bestämde hvad som finge tryckas eller icke.

För min del anser jag merberörda uttryck i Utskottets förslag kunna leda till rena orimligheter, och jag fruktar att den tolkning jag nu gifvit åt detsamma i allmänhet skulle komma att följas af domstolarne. Vore

pröfningsen öfverlemnad åt en jury, så kunde denna möjligen förbise det formela i bevisningen och säga att utgifvaren ändock vore att anses såsom skyldig, enär han och ingen annan egde rätt att bestämma innehållet, men så skulle deremot en domare icke kunna göra utan att handla emot grunderna för all lagtolkning.

Jag önskade derföre, såsom sagdt, att uttrycket ändrades till "den som *eger* bestämma skriftens innehåll." Endast med den lydelsen kan man, enligt mitt förmenande, hafva någon garanti för att den verkliga tidningsutgifvaren kommer att ansvara för hvad i hans tidning förekommer. Och det synes mig som om Konstitutions-Utskottets ledamöter, hvilka synnerligen fäst sig vid att få *enhet* i ansvarigheten, borde understödja denna min mening, enär de lätteligen kunna inse att ansvarigheten i annat fall kan komma att ena dagen hvila på utgifvaren, andra dagen på boktryckaren, oaktadt hela världen vet att den förre leger alla som skriva i tidningen och i allmänhet inspirerar hvad de skola skriva, fastän han kanske icke gjort det vid det tillfälle då åtalet ådragits.

Skulle Herrarne emellertid anse betänkligt att nu genast bestämma sig för den ändring jag föreslagit, så vore det ju lämpligt att återremittera paragrafen, för att höra Konstitutions-Utskottets åsigt härutinnan.

Herr Per Nilsson i Espö: När föreliggande paragraf behandlades inom Konstitutions-Utskottet diskuterades der mycket länge om sjelfva ordalydelsen just af denna mening, mot hvilken den sednaste talaren specielt vände sig, och resultatet blef slutligen hvad nu här är framlagdt. För min del kan jag icke finna att tidningsutgifvaren skall kunna hvälfva ansvaret från sig på boktryckaren derföre att här står "bestämmer" i stället för "eger bestämma". Den ärade talaren yttrade att en tidningsutgifvare kunde sitta här närvarande under ett plenum och således vara hindrad att bestämma innehållet i det nummer af tidningen som under tiden trycktes. Ja visserligen, men han skall väl ändock bära ansvaret, emedan han är den laglige utgifvaren. Inom Utskottet ansåg man synnerligen nödvändigt att få ett sådant stadgande som detta, emedan man icke fäste så stor vikt vid att kunna uppsöka den verklige författaren, som fastmer vid att kunna veta hvem som lemnade ut en skrift åt offentligheten. Många fall skulle kunna anföras till stöd för riktigheten af denna åsigt, men jag förbigår dem och inskränker mig till att i allmänhet säga, det ingen gerna lärer vilja påstå att den, som skrivit en artikel, endast derigenom, innehållet må nu för öfrigt vara hvilket som helst, skulle hafva begått något brott mot den konstitutionela tryckfriheten, ty han kan ju helt enkelt hafva skrivit för sitt enskilda nöjes skull, men att deremot den, som publicerar en artikel, alltid bör vara den som skall bära ansvaret för densamma.

Då jag, som sagdt, icke kan finna den af Herr Carlén föreslagna ändringen innebära någon förbättring i detta hänseende, så yrkar jag följaktligen bifall till paragrafen, sådan den i utlåtandet lyder.

Herr Ehrenborg: Jag tänker endast be få säga, att den af Herr Carlén föreslagna omredigeringen synes mig så enkel, att någon återremiss icke behöfves för att bestämma sitt omdöme om densamma, och hemstäl-

ler jag för min del att Kammaren behagade godkänna paragrafen med den nämnda omredigeringen, så att ordet "bestämmer" utbytes mot orden "eger bestämna".

Herr Asker: I motsats mot den siste ärade talaren vågar jag anhålla om bifall till paragrafen oförändrad. Enligt min åsigt är nemligen Utskottets redaktion mera klar och tydlig, än om man skulle utbyta ordet "bestämmer" mot orden "eger bestämna". Här står att "tidning eller tidskrift skall derjemte, vid enahanda bot för boktryckaren, på hvarje nummer eller häfte upptaga namnet på den, som i egenskap af utgifvare bestämmer skriftens innehåll." Detta innehåller, enligt min tanke, alldeles oförtydligt att den, som är utgifvare, äfven bestämmer innehållet; och att utgifvaren i första rummet eger bestämna detta, ligger mera tydligt uttryckt i paragrafens lydelse enligt Utskottets redaktion än om man utsätter ordet "eger", hvarigenom en jury skulle kunna blifva föranledd att fråga sig: "hvem eger då att bestämna innehållet." En tidningsredaktion består i allmänhet af flere medlemmar, och paragrafen skulle derföre med den nämnda ändringen gifva större anledning till missförstånd än hvad den i utlåtandet använda ordställningen medgifver.

Såsom sagdt är, anhåller jag derföre om bifall till paragrafen oförändrad.

Herr Uhr: Äfven jag vill bifalla paragrafen oförändrad, då det förefaller mig temligen säkert, att den af Herr Carlén föreslagna ändringen icke utgör någon förbättring, utan tvärtom en försämring. Det är ju alldeles klart att den, som bestämmer, *eger* att bestämna, men deremot är det icke lika klart att den, som eger bestämna, äfven gör det. Således uttalar paragrafens oförändrade lydelse mycket mera klart och tydligt hvad man här vill hafva uttaladt, än om man i stället för "bestämmer" skulle säga "eger bestämna".

Herr Carlén: Med anledning af Herr Per Nilssons yttrande, ber jag få fästa uppmärksamheten derpå att, såvidt jag kunde förstå, hans argumentation gick ut på att bevisa, det mitt yrkande skulle vara riktadt mot den verkliga författaren, ty, sade han, man måste undvika att söka utforska hvem som är den rätte författaren. Men det är just detta man undviker genom den af mig föreslagna redaktionen.

Med afseende på Herrar Askers och Urhs yttranden att den, som utgifver, äfven bestämmer innehållet och den, som bestämmer, äfven *eger* bestämna, ber jag få erinra att i uttrycket "den som i egenskap af utgifvare bestämmer skriftens innehåll" ingå tvänne egenskaper, nemligen för det första *egenskapen af utgifvare* och för det andra *egenskapen af bestämmande öfver innehållet*. Hade man endast afsett utgifvandet, så hade man naturligtvis icke behöft taga in den sednare bestämmelsen, utan helt enkelt sagt: "den som utgifver skriften"; men när den andra bestämmelsen tillkommit, så måste den anses betyda något mera, så att här kan blifva fråga om två skilda personer, ehuru endast en bör ifrågakomma. Ingen bör vara utgifvare utan att tillika ansvara för hvad som

står i hans tidning, och detta blir äfven alltid förhållandet om man, utgående från åsigten att utgifvaren är berättigad bestämma innehållet, tager den af mig föreslagna redaktionen.

De anförda motargumenten kan jag således icke finna tillfyllestgörande såsom sådana, utan anser tvärtom, att de understödja min mening, hvilken jag alltså fortfarande vidhåller.

Herr Per Nilsson i Espö: Med den redaktion paragrafen har, behöfves, såsom jag förut sagt, ingen pröfning från domstolens sida hvem som är den verkliga utgifvaren, emedan detta står utsatt på tidningsbladet, men om orden ändras på föreslagna sättet, behöfves deremot en sådan pröfning; och just derföre att en sådan fråga då kan göras: "hvem är den verkliga utgifvaren", har man icke velat intaga något dylikt.

Jag yrkar derföre fortfarande på bifall till paragrafen oförändrad.

Efter sålunda slutad öfverläggning blef jemväl denna paragraf tills vidare godkänd.

§ 11.

Godkändes, med hänvisning till här ofvan angifna förbehåll.

§ 12.

Herr Lyttkens: Så väl i den gamla tryckfrihetslagen som i det af sislidiet års Konstitutions-Utskott framlagda förslag fanns i 12 §:n intaget, att hvar och en skulle ega rättighet att å skrift utsätta diktadt namn. Denna tillåtelse är nu borttagen i föreliggande förslag och finnes således ingenstädes i lagen medgifven. Den af Utskottet härför anförda motivering återfinnes på tionde sidan i utlåtandet, der det heter, att detta tillstånd måste anses "såsom dels obehöfligt, enär denna rättighet måste anses befintlig, så länge ej annorlunda är vordet uttryckligen stadgadt, dels möjligen ledande till den föreställning, att lagen betecknade såsom loffligt hvarje upptagande äfven af sådana signaturer, hvilka vore allmänt kända såsom tillhörande andra personer." För Konstitutions-Utskottet sväfvade härvid erinran om ett nyligen timadt förhållande, då ett sådant missbruk som det i motiveringen nämnda blifvit begånget; och i stället att göra lagen efter regeln, har man derföre nu sökt göra den efter undantaget, hvilket jag för min del icke kan gilla. Om ej i den nu gällande tryckfrihetslagen ett medgifvande funnes att begagna signatur, så hade det kanske varit af mindre betydighet, om det ej infördes i den nya lagen, men borttagandet af stadgandet kan med hänseende till den 12 paragrafens ordalydelse se ut som signaturers användande hädanefter vore förbjudet.

Jag har härmed endast velat tillkännagifva orsaken till min mot utlåtandet i denna paragraf anmälda reservation — och i förmodan att betänkandet antingen blifver återremitteradt eller afslaget, vill jag nu ej göra något yrkande.

Efter detta yttrande godkändes denna § i likhet med de föregående.

§ 13.

Blef på samma sätt godkänd.

§ 14.

Herr Rundgren: Jag kan icke underlåta att vända mig emot denna paragraf med afseende på de kostnader, som för de respektive allmänna institutionerna skulle uppkomma genom antagandet af densamma, äfvensom med afseende på de ökade kostnader för staten, hvilka skulle uppstå derigenom, att Justitiekanslerens ombud i orterna, då de till följd af detta förslag finge betydligt större besvär än förut, äfven måste erhålla betydligt större ersättning af staten. Enda motivet, hvarför Utskottet här ändrat den gamla grundlagen, är det, att det icke finnes anledning göra skyldigheten, att till dessa institutioner utan betalning aflemna ett exemplar af allt som tryckes, mera betungande för boktryckarne än för ändamålets vinnande vore nödigt. Denna grundsats är visserligen i sig alldeles riktig, men frågan är huruvida skyldigheten hittills varit mera betungande än som för ändamålets vinnande varit nödigt. För min del tror jag det icke. Och då man ju hittills icke hört några särdeles klagomål från boktryckarnes sida öfver denna skyldighet; då dessutom ändringen skulle medföra större kostnader för de berörda institutionerna, samt då jemväl det allmänna härigenom skulle utan tvifvel få vidkännas större utgifter: så hemställer jag, att Kammaren ville för sin del godkänna det förslag till lydelse af paragrafen, hvilket finnes på 25:te sidan i betänkandet angifvet af en reservant, och der skiljaktigheten från Utskottets förslag är den, att boktryckarne skola utan ersättning aflemna exemplaren på den plats, der de respektive institutionerna finnas.

Herr Gumælius: Den föregående ärade talaren anmärkte, att ändringen skulle medföra större besvär för åtskillige tjenstemän och till följd deraf för det allmänna ökade kostnader. Må vara; men äfven med den nu af Utskottet föreslagna lättningen kvarstår den orättvisan, att en produktionsskatt är lagd der den aldrig minst borde ligga, nemligen på boktryckeriets alster. Boktryckarne underkasta sig villigt denna orättvisa, när de veta sig derigenom tjena ett stort och godt mål; men längre bör icke heller statens anspråk sträcka sig, än till hvad för målets vinnande är oundgängligen nödvändigt, således här till bekommande af de tre exemplaren utaf hvarje skrift medelst deras kostnadsfria aflemnande till Justitiekanslerens närmast tryckningsorten förordnade ombud. Inom Utskottet hörde jag åtminstone en ledamot ifrågasätta, att de respektive biblioteken borde sjelfva betala de exemplar, som till dem lemnades, men Utskottet ansåg sig icke nu böra borttaga förpligtelsen för boktryckaren i detta hänseende. Deremot ansåg man, att han borde befrias från det besvär och den kostnad, som han nu derutöfver har.

Det åligger för närvarande boktryckarne i landsorten att på egen bekostnad insända bemälda exemplar till biblioteken, hvartill kommer att boktryckarne jemväl äro skyldige att sjelfve eller genom ombud inställa sig i det Kongl. biblioteket i Stockholm och der, på stället, aflemna sina häfvor. Derpå hålles strängt. En boktryckare i landsorten insände till Stockholm med ångbåt sin bokleverans för Kongl. biblioteket och underrättade vederbörande att böckerna funnos att afhenta, men som Kongl. biblioteket icke lærer hafva något anslag för bestridande af hemtningskostnader och förmodligen icke heller har några vaktmästare att för sådant ändamål begagna, så blef boktryckaren underrättad, att han sjelf hade att besörja böckernas uppforslande till biblioteket.

Sådant är något för mycket. Utskottets förslag till ändring i detta hänseende synes mig deremot vara ganska välbetänkt, hvarför jag äfven till detsamma yrkar bifall.

Vidare anfördes ej. Den föreslagna paragrafen blef, likasom de föregående, vilkorligt godkänd.

§ 15.

Herr Jöns Pehrsson yttrade: Kammaren har visserligen beslutat att godkännandet af hvarje särskild paragraf i förevarande förslag skulle vara vilkorligt, d. v. s. göras beroende deraf, huruvida en hvar af de följande paragraferna äfven komme att bifallas, men jag kan för min del icke begripa hvad ett dylikt godkännande steg för steg skall tjena till, utan tror det vara gagneligt att den som har anmärkning att göra mot någon viss paragraf borde få framställa densamma så gerna först som sist, emedan jag befarar att i annat fall det framdeles skall komma att inträffa, att man såsom det starkaste skälet för antagande af någon viss paragraf skall få höra framhållas just den omständigheten, att samma paragraf vid nu förevarande tillfälle blifvit af Kammaren godkänd. Och då jag föreställer mig att den nu föredragna punkten är af den betydelse att på densammans antagande beror, huruvida hela förslaget må komma att godkännas, så tycker jag att det är så godt att genast skrida till votering, på det att förslaget öde må utan öfverflödigt diskussion blifva afgjort. Jag har redan förut yttrat, att jag anser det icke vara möjligt att detta förslag skall kunna af Riksdagen blifva antaget såsom hvilande, och jag hoppas åtminstone att sjelf icke vara representant, då ett dylikt förslag kan af Riksdagen godkännas såsom grundlag; och på de af mig förut anförda skäl yrkar jag nu att denna paragraf måtte afslås.

Herr Rydberg: Jag ber att i afseende å den nu föredragna 15:de § få framhålla en omständighet, som visserligen kan synas vara af mindre vikt, men som dock icke torde så alldeles sakna betydelse, nemligen frågan om författares anonymitetsrätt. Hvad min egen åsigt härom beträffar, så anser jag väl att en person bör öppet svara för hvad han talar, skrifer eller gör, men de flesta länders lagstiftning har i mer eller mindre mån gjort eftergifter åt den menskliga svagheten och ansett för den medborgerliga frihetens existens nödvändigt att åt den politiskt sjelfständiga öf-

vertygelsen lemna tillfälle att söka göra sig gällande utan att behöfva öppet framträda. Genom vår egen lagstiftning går denna anonymitetsrätt såsom en röd tråd: de flesta kommunala och politiska omröstningar företagas med slutna sedlar, och på flera ställen i grundlagen beskrifves med minituös noggrannhet huruledes val- eller voteringsseglarne böra vara beskaffade. Man uppgifver icke mindre än 6 à 7 egenskaper hos dessa, på det att anonymiteten ej måtte blifva röjd. Och äfven äro juryns öfverläggningar skyddade af anonymiteten. Hvad nu angår rättigheten att i tryck uttala sina åsigtter eller meddela upplysningar, så utgör den nu gällande tryckfrihetsförordningen ett säkert värn och skydd för författares anonymitet; derest han icke själf vill utsätta sitt namn eller till boktryckaren aflemnar namnsedel, så eger domstolen icke att efterfråga och boktryckaren icke att uppgifva hans namn. 1809 års statsmän utgingo från den åsigt, att det kan finnas författare i den lefnadsställning, att de äro i tillfälle att meddela viktiga upplysningar i åtskilliga ämnen, såsom t. ex. angående ställningar och förhållanden inom något visst embetsverk, hvilka upplysningar de antingen alls icke ville eller åtminstone skulle tveka att meddela åt offentligheten, om man genom åtal kunde framtvunga deras namn. Det är att märka att detta skulle enligt det förevarande förslaget låta sig göra, äfven om den ifrågakomma skriften icke innehölle något brottsligt. Denna omständighet saknar icke sin giltighet, och för den skull hade författares orubbade anonymitetsrätt sina försvarare inom Konstitutions-Utskottet. Vid voteringen om första momentet i denna 15:de § segrade i själfva verket dessa sistnämnde, men när det kom till votering om 4:de momentet i samma paragraf, så segrade motsidan, och häraf kom det sig att densamma paragraf, hvars 1:sta och 4:de moment skulle stå i organiskt sammanhang, i sin helhet fick en prägel af verklig tröstlös oreda och själfmotsägelse. Det 4:de mom. ålägger boktryckare att i visst fall uppgifva författarens namn, och det första momentet är så otydligt och mörkt, att det möjligen kan af någon domstol tydas derhän, att domstolen kallar den förmodade författaren inför sitt skrank och tillspörjer honom, om han erkänner sig vara författaren. Är han då verkligen detta, så lär han ej heller neka därför, i fall han är en hederlig man, och han drabbas då af ansvaret.

Men det är icke blott oreda och själfmotsägelse samt den i byråkratens intresse upphäfdade anonymitetsrätten, som utmärka denna 15:de §, ty den har äfven ett annat lyte. Tanken på en ny tryckfrihetsförordning uppkom till följd af harmen öfver det så kallade ansvaringsystemet, hvarigenom den verkliga skyldige kan undgå lagens näpst, under det att denna drabbar en annan, hvilken icke är saker, men hvilken låtit lega sig till ett verktyg för att kringgå lagen. Att stifta en sådan lag att den verkligen brottslige blefve fälld, det var hvad den allmänna rösten fördröde af Riksdagen, och det var denna uppgift Konstitutions-Utskottet hade sig förelagd, då det skred till sitt arbete. Frågan är nu den, huruvida denna uppgift blifvit nöjaktigt löst. Jag uttalar kanske ett hårdt ömdöme, men det uttrycker dock min innerliga öfvertygelse, då jag säger att den ena sidan af Utskottets ledamöter icke haft denna uppgift för ögonen. Ni kunnen, mine Herrar, själfva se detta af det, minst sagt, principlösa förfarande att i fråga om icke periodiska skrifter stadga ett

visst slags ansvarighet och att för periodiska skrifter deremot föreskrifva en annan sådan. För periodiska skrifter gäller att författaren är ansvarig, om hans namn är känt eller kan bringas till kunskap, men hvad icke periodiska skrifter åter angår, så är att märka, att författaren, äfven om han skrivit samma artikel för en tidning, är oskyldig såsom ett nyfödt barn.

En lagstiftare, som gjort sig till en samvetspligt att åstadkomma en lag, sådan att den verkligen brottslige blefve fäld, skulle — det vågar jag påstå — hafva kommit till ett annat resultat, och han skulle äfven hafva betänkt att utgifvaren af en broschyr kan helt lätt hålla reda på hvad som i broschyren inkommer, och att, om han något ser sig före, icke ens en punkt kan ismuga sig deri, utan hans vetskap och medgifvande. Ur moralisk synpunkt är utgifvaren af en bok eller broschyr fullt ansvarig för densammans innehåll, och han bör då äfven vara det inför lagen. Helt annorlunda är förhållandet med utgifvaren af en tidning, isynnerhet en större, daglig tidning. Han mottager måhända hundradetals bidrag i form af undertecknade eller icke undertecknade annonser, och som han har så mycket annat att syssla med, så kan han icke noggrant pröfva innehållet af hvarje sådan ingifven annons, utan måste lita på andra personers biträde. Men icke heller dessa kunna alltid hindra, att annonser med svikligt eller smädligt innehåll komma in i tidningen. Tidningsutgifvaren är således ur moralisk synpunkt icke så ansvarig för hvad i tidningen förekommer, som utgifvaren af en bok; och denna ansvarighetsmåttstock må icke så helt och hållet förgätas, då det är fråga om att stifva en ansvarighetslag. Äminstone skulle icke en samvetsgram lagstiftare lemnat denna synpunkt å sido. Men så har här likväl skett; fruktlöst åberopades dessa skäl inom Konstitutions-Utskottet och fruktlöst påpekades att, enligt den af Utskottet valda redigeringen, en tidningsutgifvare skulle blifva ansvarig för allt som förekomme i hans tidning, äfven om han samtidigt varit frånvarande på någon resa eller sjuk eller eljest af annan omständighet hindrad att granska alla detaljer. Om än utgifvaren skall vara ansvarig, så bör det väl ändock ställas så, att den som är den verkliga upphöfsmannen till den brottsliga skrift, som i tidningen inkommit, d. v. s. den brottslige annonsören, icke går alldeles fri. Men under behandlingen af denna sak blef det tydligt, att afsigten med detta lagförslag icke var att träffa den verkliga brottslige, utan egentligen den som skulle djupast känna svedan och kränknigen af åtalet och domen, och detta vore just händelsen med den hederlige och aktningvärde tidningsredaktören. Antagen, mine Herrar, att det föreligger ett lagförslag, hvori bestämmes, att den köpman, hvilkens biträde råkat att af en kund mottaga ett falskt mynt eller en efterpad sedel, skall straffas såsom myntförfalskare. Antagen vidare att lagförslaget jemväl innehölle att, om än den verkliga myntförfalskaren kunde fås reda på, så skulle han ändock gå fri men köpmannen straffas såsom brottslig. Hvad skulle ni väl säga om en sådan lag? Jo, säkerligen samfäldt, att den vore orimlig. Men på samma gång hafva ni då brutit stafven öfver denna 15:de §, ty denna går derpå ut, att en tidningsutgifvare, äfven om han bevisligen är oskyldig, skall straffas, och att gerningsmannen, äfven om han faktiskt bevisas vara skyldig, likväl kan och skall gå fri. En sådan lag är naturligtvis i moraliskt hän-

sende icke det ringaste bättre än det ansvaringsystem, mot hvilket den är riktad: och då jag här vill fritaga mig från ansvaret för att hafva framlagt en dylik lag, så följer deraf ock, att jag ej kommer att med min röst understödja densammans antagande.

Herr Törnfeldt: Samma anonymitet som jag vid 10 § yrkat för utgifvaren, yrkar jag äfven här för författaren. Det faller ingen in att vilja straffa tillverkaren af ett mordvapen, utan endast den som till mord brukar ett sådant vapen. Vill man ej afskräcka en stor del menniskor från att sätta sina tankar på papper, så måste man här utesluta ordet "författare". Sedan man, under ifvern att i tryck inskränka all tankeyttring, antagit i mom. 1 såsom tillräckligt bevis "namnets utsättande", som ju är ett erkännande, förkastar man i mom. 4 "erkännandet", hvilket dock i all annan rättegång ingår såsom en grundväsendtlig del af bevisningen. De fyra första momenten kunna helt kort affattas sålunda: "För innehålllet af tryckt skrift ansvare utgifvaren. Är ej utgifvaren känd, åligge det boktryckaren att, inom tid, som rätten honom förelägger, uppgifva ansvarig utgifvare; gör han det ej, eller kan han ej uppgifven styrka, ifall den uppgifne nekar, stånde han sjelf ansvaret." Genom en sådan formulering skulle undvikas det evinnerliga trassel, spioneri och inquisition, som genom Utskottets förslag skulle införas till stor skada för tryckfriheten.

Då i följande momentet ordet "bosatt" har olika bemärkelser, såsom eget hushåll m. m., så bör i dess ställe insättas: *boende*, ty annars kunde de, som sakna eget hushåll, mista rätten att utgifva skrifter. Vidare förekommer ordet "häktad". Häktad, och dertill oskyldigt, kan utgifvaren blifva just under det hans skrift tryckes och utdelas — och straxt skulle boktryckaren drabbas af ansvaret! I stället för "häktad" bör derföre införas: *lagrungen*. Samma förhållande kan inträffa i afseende på ordet "sjukdom", som derföre jemte ordet "eller" bör uteslutas.

Detta är hvad jag har velat anmärka, men som en rättelse genom en återremiss troligen ej hinner verkställas innan riksdagens slut och ingen fara synes för handen genom uppskof, så yrkar jag afslag på denna paragraf.

Herr Carlén: Det är verkligen icke mycket att förundra sig öfver, att man har så svårt att hos oss åstadkomma en ny tryckfrihetslag. Man vet hvad man bar och fruktar för hvad man skall få, och det måste rättvisligen erkännas, att hvad vi hafva har sina ganska stora förtjenster just i det hänseende, som omhandlas i nu föredragna paragraf. Nu gällande tryckfrihetslag är till en början ytterst enkel och lättfattlig och med den praxis, som nu utbildat sig, alldeles oförtydlig. Den skyddar derjemte anonymitetsrätten, som man anser vara så vigtig för tryckfrihetens bestånd, och den hindrar ovilkorligen, att någon alldeles oskyldig person fälles till ansvar för tryckfrihetsbrott, ty de så kallade "ansvaringarne" äro icke oskyldige. De hafva gäckats med sanningen och gjort sig skyldige till ett slags bedrägeri mot publicum, om också endast af lättsinne och karaktärslöshet. Ett väsendtligt fel finnes dock i lagen, just det som så mycket öfverklagats, nemligen att man i ansvaringarne straffar och för hårdt

straffar lättsinnet och karakterslösheten, under det man låter den onda viljan, den mest brottslige, sjelfva smädeskrifvaren gå nära nog straffri.

Att nu bota detta fel genom att åstadkomma en väsendtlig förändring uti en lag, som eljest har så stora förtjenster och under hvars hägn vi åtnjutit en tryckfrihet så obegränsad, att den nära nog gränsar till sjelfsvåld, måste under alla förhållanden vara svårt, men aldrig svårast då man vill bygga den nya lagstiftningen i ämnet på två principer, som äro mot hvarandra rakt stridande och omöjliga kunna förenas. Den ena af dessa principer är den, att man skall med alla möjliga medel skydda anonymitetens rätten och icke tillåta någon forskning efter författaren eller den verkligt skyldige, på det att ej med anonymiteten äfven sjelfva tryckfriheten må förspillas. Den andra principen åter är den, som gäller för alla brott, eller att man utan tvekan rycker bort anonymitetens slöja, icke blott tillåter, utan befrämjar, till och med anbefaller spaning efter den brottslige.

Herrarne finna lätt omöjligheten af att förena dessa båda principer, och så länge man försöker en dylik förening, så länge är det äfven omöjligt att få en i detta hänseende fullt tillfredsställande lag. Men om man icke kan förena dessa principer, så kan man *förmella* dem, genom att modifiera såväl den ene som den andra, och derigenom åstadkomma något som åtminstone är i någon mån tillfredsställande.

Så har den nu gällande tryckfrihetslagen äfven gjort. Den har inskränkt anonymiteten på det sätt, att den anbefallt hvarje författare att i namnsedel på förhand tillkännagifva, att han *är* författare, och det samma gäller i ännu högre grad i afseende på utgifvare af tidningar, ty, såsom bekant är, får ingen tidning utgivas, utan att utgifvaren dessförinnan anmält sig hos vederbörande auktoritet. Så vida författare eller tidningsutgifvare vilja vara ärliga, har man alltså blottställt anonymiteten, men dervid stannar ock modifikationen af anonymitetsprincipen. Genom föreskriften, att endast den författare eller utgifvare, som på förhand sjelf erkänner sig såsom författare eller utgifvare, alltid skall såsom sådan anses, har man å andra sidan modifierat den andra af nyss omförmälda principer, eller den som tillåter spaning efter den verkligt brottslige, ty utöfver det egna erkännandet, som skall vara skriftligt och bevitnad eller gjordt inför offentlig myndighet, får ingen forskning ega rum. Sådana äro stadgandena nu.

Hvad är det för ändringar som Utskottet nu deri föreslagit? Jo! ingenting annat än att Utskottet i fråga om uppgifven författare eller utgifvare tillåtit en motbevisning, men blott en negativ bevisning. Det har icke medgifvit, att någon spaning får ske efter en författare eller en tidningsutgifvare, som sjelf vill vara okänd, och deri skiljer sig detta förslag från Konstitutions-Utskottets vid förra riksdagen i ämnet framlagda, hvilket i viss mån medgaf en sådan spaning. Utskottet föreslår nemligen nu, att ingen författare må kunna straffas för innehållet af tryckt skrift, med mindre han afsagt sig anonymiteten och sjelf erkänt sig vara författare och tillåter ingen annan bevisning än derom att erkännandet är sanningslöst. Utskottet har dermed gjort ett medgifvande åt den opinion, som föranledt dessa ständiga försök att åvägbringa en ny tryckfrihetslag. Den ärade talaren på göteborgsbänken hade nemligen ganska rätt, då han sade att försöken till ändringar i vår tryckfrihetslag härledde sig från det allmänna

rättsmedvetandet, som fordrar att den verkligt brottslige äfven i tryckfrihetsmål skall straffas. Utskottet har icke gått så långt, som den ärade talaren anser rättsmedvetandet fordra, ty Utskottet har — jag upprepar det ännu en gång — icke tillåtit någon forskning efter den författare, som vill vara anonym, utan, stående på den nu gällande lagens grund, föreslagit, att ingen må straffas såsom ansvarig författare, såvida han ej sjelf erkänt sig vara författare, dervid dock den inskränkning gjorts, att, om någon uppgifvit sig vara författare, men denna uppgift kan vederläggas genom negativ bevisning, han icke antages som författare.

Jag ber härvid att få fästa uppmärksamhet på, att ingenting är svårare att bevisa än negativa förhållanden. Om en person erkänner sig vara författare till en bok eller en brochyr, hvars innehåll åtalats och det skall prövas om han är författare eller icke, så måste, för att han skall kunna förkastas som författare bevisas, att han i följd af sina själsförmögenheter eller andra omständigheter varit alldeles inkapabel till det ifrågavarande författareskapet. Huru kan någon tro, att det ligger någon våda här?

Om pröfningen öfverlemnades åt en jury, som det kan falla in att döma mera efter tro än vetande, så skulle visserligen någon fara vara för hand, men för att en domstol, med de bevisningsteorier vår lag innehåller, skall kunna, emot en persons egen uppgift, fränkänna honom egenskapen af författare till ett arbete, fordras en så klar och fullständig bevisning, att den i de flesta fall torde blifva snart sagdt omöjlig att åstadkomma. Till och med en person, som bevisligen ej kan skriva en enda mening rätt, kan icke därför kasseras såsom författare till äfven det yppersta arbete, enär man kan tänka sig, att han för en handsekreterare eller något annat biträde uppgifvit idéerna till arbetet och låtit denne sätta dem i språkriktig form. Visserligen kan man bevisa att en person icke är författare till en skrift, om han, då skriften författades, varit frånvarande på resor, döds sjuk, från sina sinuens bruk m. m., men äfven en sådan bevisning måste vara till den grad klar, att man svårigen kan tänka sig att en person, som verkligen är och sjelf erkänt sig vara författare, ej blir såsom sådan af en domstol antagen. Deri ligger således, efter mitt förmenande, ingen fara.

Men, säger man, stadgandet i denna 15 § kan gifva anledning till chikan såväl på det sätt, att en boktryckare, som antastas för en bok, såsom författare uppgifver en person, som icke är det och följaktligen icke heller erkänt sig vara författare, äfvensom derigenom att, om boktryckaren uppgifver den rätte författaren, denne ej längre får behålla sin anonymitet, utan såsom hederlig karl måste erkänna sig vara författare, om han derom inför domstol tillfrågas, oaktadt han dertill icke kan legaliter förpligtas. Det är en möjlighet att så skulle kunna ske, men dessa olägenheter äro lätta att förekomma, såvida man blott iakttager det försigtighetsmått, att i första momentet af denna § sätta in orden "på förhand" framför uttrycket "erkänt sig hafva" etc. Derigenom har man helt och hållet förekommit all dylik chikan, ty kommer boktryckaren inför domstolen och uppgifver en viss person såsom författare, så tillfrågas han af domaren: hvar är denne persons på förhand gifna skriftliga erkännande att han är författaren? Kan boktryckaren icke förete något sådant erkännande, så kännes han och ingen annan, utan att den uppgifne ens höres,

ansvarig för skriften. Så lätt kan denna betänklighet häfvas. Ett annat tillfälle till chikan har jag hört befaras, eller det att då boktryckaren inför domstol uppgifver, att t. ex. *A.* är författare till en åtalad skrift, hvilket äfven *A.* erkänt, motparten å sin sida bestrider detta och till stöd för sitt bestridande erbjuder sig att styrka att *B.* är författare, hvilket han ju äfven möjligen kan vara. Om nu en sådan bevisning tillätes, så måste medgifvas att den verklige författaren kunde komma att mot sin vilja röjas, ehuru ej sakfällas. Men en sådan bevisning är ej tillåten och *kan* ej förebringas utan ovarsamhet från domstolens sida, ty domstolsfrågan rör sig endast om den *uppgifne* författaren *A.*s förhållande till den åtalade skriften, men ej om någon annans. Att *någon* annan är författaren må väl styrkas, men ej hvem denne någon är.

Svårare äro icke de anmärkningar, som från *en* sida riktats emot Utskottets förslag. Svårare torde möjligtvis de anmärkningar vara, som framstälts från den motsatta sidan, som Herr Rydberg tyckes representera. Det är rätt beklagligt, att då han reserverat sig emot Utskottets förslag, han icke låtit oss se mera än sitt visserligen mycket betydande namn; om han i sin reservation redogjort för sina åsikter, så hade det säkerligen för många varit kärkommet. Att döma af hans anförande tyckes han vilja gå längre i kamp emot anonymiteten än reservanterna från Första Kammaren. Han tyckes vilja kasta bort anonymitetsprincipen helt och hållet, enär han till och med vill tillåta spaning efter annonsörer i en tidning, hvaraf följden skulle blifva, att man till ett enda tidningsnummer kunde få 100 ansvaringar och derutöfver. Jag vill icke påstå, att denna hans åsigt är oriktig. Den öfverensstämmer med förhållandet inom många andra länder och saknar ingalunda stöd i rättskänslan, som ej finner den omständigheten, att det svåra brottet — att smäda och förtala den enskilde, neddraga det upphöjda, häna det heligaste — föröfvas på sådant sätt, att smädelserna och hänet spridas öfver laud och rike, vara förtjent af sådan uppmuntran att den brottslige ovilkorligen skall blifva straffri, om han själf så vill. Jag klandrar således icke, att han vill emot dylikt uppställa de kraftigaste skyddsmurar, och jag upprepar ännu en gång att hans åsigt kanske är riktig. Men jag tror derjemte, att det är omöjligt att i vårt land genomföra ett sådant system, som han förordat, och jag tror äfvenledes, att vi icke behöfva införa det.

Af hvad jag nu sagt framgår, att jag för min del icke har så särdeles mycket emot den nu föreslagna 15 §, så vida man blott deri gör några små förändringar. Så borde man i första momentet, såsom jag redan förut antydt, införa orden "på förhand" framför stadgandet om författarens erkännande af sitt författareskap. Derigenom skulle förhållandet fortfarande blifva ungefär sådant det nu är, och all fara för chikan och dylikt förebygges. I afseende å tredje momentet återoppar jag hvad jag yttrade vid behandlingen af 10 § i detta förslag, eller att den definition på utgifvare af en skrift, som jemväl här finnes intagen, lätt kan gifva anledning till förvillelse och olika uppfattning, hvadan jag anser att det är alldeles nog om momentet erhåller följande lydelse: "För allt som offentliggöres i tidning eller tidskrift ansvar utgifvaren", och bör således återstoden af hvad momentet nu innehåller utstrykas. Vidare skulle jag vilja hafva en liten annan ändring, som hittills icke blifvit vidrörd, nämligen en ändring

i det syfte, som Herrar Hiertas och Nils Larsons reservation innehåller i fråga om utgivare af tidning eller tidskrift, nemligen att dylik utgivare skulle ega rätt att, för undgående af ansvarighet, använda namnigifna författare, eller så att, derest författarens namn finnes tecknad under någon artikel, denne sjelf skulle derför ansvara. (Detta kunde i lagen införas genom tillägg till 3 mom. af denna §, hvilket särskildt handlar om tidningsutgivare.) Det har syntts mig ganska anmärkningsvärdt, att Herr Hierta, som under de mest brydsamma tider stått i spetsen för vår fria press, icke allenast i sin reservation utan äfven i det anförande han i ämnet höll vid förra riksdagen, förklarat, att införande af ett sådant stadgande som det ifrågavarande skulle lända ej allenast tidningsutgivaren utan ännu mer allmänheten till fördel. Det kan ju låta tänka sig, att en tidningsutgivare icke förstår alla möjliga ämnen, och att en författare vill i hans tidning hafva intagen en uppsats i ett specielt ämne, som ligger utom utgivarens kunskapsförf. Om tidningsutgivaren då tycker sig finna, att i denna uppsats begagnats ett skriftsätt, som han anser bryta mot tryckfrihetslagens föreskrifter, men författaren eger ett känt namn och uppsatsen i öfrigt är förträfflig samt lämplig att komma till allmän kännedom; vore det då ett ondt, om man låte denne författare sjelf ansvara för hvad han skrivit genom att stadga, det författaren, om han vill i nämnda fall låta sitt arbete framkomma, må derunder sätta sitt namn och sjelf svara för sin skrift? Deruti kan icke, så vidt jag förstår, ligga någon våda. Vål kan invändas att stadgandet skulle kunna missbrukas på det sätt, att, om tidningsutgivaren icke vill ansvara för en af honom sjelf författad artikel, han kan lega någon person att under artikeln ut-sätta sitt namn. Men jag frågar då: hvad effekt kan en sådan artikel hafva, då man ser, att tidningsutgivaren sjelf ej vågar ansvara för dess innehåll? Och skulle ej tidningens anseende lida genom att dess artiklar voro undertecknade af okända eller illa kända "ansvaringar" till den grad, att tidningsutgivaren snart skulle blifva tvungen att derifrån afstå. Såsom stöd för denna förändring kan jag ytterligare åberopa, att en högt aktad ledamot af Konstitutions-Utskottet, som äfven är en aktad publicist, enligt hvad jag förnummit, jemväl läser hyllat detta förslag samt, oaktadt han ej deltagit i Herrar Hiertas och Nils Larsons reservation, förklarat detsamma åtminstone för publiken gagneligt. Ännu ett stöd för förslaget ligger deruti, att utgivaren af en af våra mest ansedda tidningar, Göteborgs handels- och sjöfartstidning, i en artikel som jag nyss läst förordat detsamma såsom ändamålsenligt. Jag ber dock att få tillägga att jag icke anser denna speciela fråga innebära något så väsentligt att, om förslaget derom ej bifalles, jag derför skulle vilja förkasta ifrågavarande §.

Till slut ber jag att få göra den personliga bekännelse, att fastän jag tror, att Utskottets förslag häfver ganska många af de missförhållanden, som nu till följd af föreskrifterna i vår tryckfrihetslag äro rådande, så anser jag likväl, att, om man nu icke kan blifva ense, om hvad af detta förslag är antagligt eller förkastligt, det icke är så särdeles stor skada skedd, om man låte saken hvila tillsvidare. Tidsandan och allmänna opinionen hafva redan verkat så mycket, att knappast någon hederlig tidning mera begagnar sig af ansvaringar, äfvensom dertill att jury-numera i fråga om bedömande af tryckfrihetsbrott friar när den bör

fria och faller när den bör falla. Man kan således icke säga, att nöden står för dörren.

Emellertid då Konstitutions-Utskottet nedlagt så stora och aktningsvärda bemödanden på utarbetande af detta förslag och i detta sitt arbete lyckats i så många fall; då förslaget debatterande ännu en riksdag alltid måste gagna, enär under hvarje diskussion framläggas nya upplysningar och skäl, som kunna på omdömet inverka; och då man ännu ej bör uppgifva den förhoppning, att Konstitutions-Utskottet skall lyckas att på ett tillfredsställande sätt lösa frågan; så tillåter jag mig sluta med yrkande om återremiss. Bifalles detta så tror jag att, när ärendet återkommer, man skall finna, att Utskottets förslag i denna paragraf icke är så farlig som man vill låta påskina, och att hela lagen, något ändrad, skall komma att förklaras hvilande till nästa riksdag.

Herr Key: Då denna fråga vid föregående riksdagar varit å bane, har jag alltid varit en tyst åhörare. I dag åter finner jag mera skäl för en hvar att yttra sig, emedan förhållandena nu gestalta sig annorlunda. Då frågan förut förevarit, har densamma, såsom jag tyckt mig finna, inneburit ett reaktionärt anlopp mot den tryckfrihet vi ega, af mängen i välment syfte och af ännu flere af missnöje öfver hittills rådande missbruk; om hvilket anlopp alltid var att förutse att det skulle misslyckas inom denna Kammare, men denna gång ställer sig frågan olika, ty man tyckes nu vilja en förändring i *tryckfrihetsvänlig* syftning, och då blir det af mera vigt att tillse, huruvida man lyckats att i detta hänseende gå ett steg framåt eller tvärtom.

Den nu föredragna 15 § synes, på sätt föregående talare redan hafva anmärkt, alldeles icke innebära någon förbättring eller någon lyckligt funnen lösning af den viktiga frågan om författares ansvarighet. Man har, bland annat, anfört juridiska betänkligheter emot denna paragraf. Det tillkommer icke mig att döma härom, men en sak ber jag få påpeka, och den är för mig bestämmande, den nemligen att det icke kan ligga någon vinst uti att utbyta en redaktörsansvaring mot en boktryckareansvaring, eller att skaffa oss en boktryckarecensur, sedan vi lyckligen undanröjt all statscensur.

Mig synes denna fråga mera enkel; hvarföre icke vilja lösa den på det sätt sednaste publicistmöte beslutade, nemligen så att ingen namnsedel alls skulle erfordras, men att den, som stod som redaktör för en tidning, och detta skulle ovilkorligen ega rum, han skulle blifva ansvarig och icke någon annan, samt att sedermera någon fiskalisering, om hvilken den verkliga utgifvaren vore, icke borde ifrågakomma. Allmänna opinionens makt är så stor, folkbildningen har gått så raskt framåt och moralen i landet är icke så försvagad, att man behöfver befara att, ifall t. ex. någon långholmares namn skulle stå på en tidning, denna tidning skulle kunna vinna förtroende eller spridning; och manne icke bästa beviset härför är att, äfven under nuvarande förhållanden, ett omslag i det öfverklagade ansvaringsmissbruket håller på att ske, när man ser att redan nu finnas kvar icke mer än några få, jag tror ej mer än trenne tidningar i Sverige, som begagna sig af så kallade ansvaringar? Allmänna opinionen har bestämdt uttalat sig för att den verkliga utgifvaren bör

vara känd, och man behöfver icke tro, att det är nödvändigt att gå med ljus och lykta för att söka en på en gång frisinnad och orädd tidningsredaktör. I följd af allmänna opinionens sålunda bestämdt uttalade fordringar är det redan en nödvändighet för hvarje tidning, som är mån om att vinna anseende och framgång, att å tidningen utsätta den verkliga redaktörens namn.

Skandalpressen har gjort mycket ondt, jag medger det, men dess bästa tider äro förbi. Det fanns en tid, då denna press tyvärr betydde alltför mycket, men numera kan jag icke finna, att den förmår att utöfva något särdeles stort inflytande. En och annan kan visserligen finna sin känsla smärtsamt berörd, om han träffas af skandalen, men är han en verkligt duglig och hederlig man, så vinner han snart en så mycket större upprättelse, då han finner, att allt det onda, som om honom blifvit sagdt, icke kunnat tillvinna sig några sympatier, icke egt någon betydelse utan tvärtom ökat allmänhetens aktning för hans sjelfständighet och heder. Jag tror således, att det både bör och måste vara en stigande upplysning, som skall göra tidningsskrifvaren ansvarig, och att det derföre egentligen är allmänna opinionen sjelf som varit skandalpressens ansvarig och som skall bestämma, huru länge och till hvad grad skandalen fortfarande får ega rum eller icke.

Dessa skandalskrifvare äro litteraturens zigenare. De stjåla en föregångares tankar, en medmänniskas heder; på "fäfangans märknad" tala de högröstadt om frihetens och mensklighetens rättigheter, men de försöka att råna folks heder och ära i anonymitetens mörker. Den allvarligt och ärligt menade friheten har, äfven hos oss, icke haft några farligare fiender än dessa demagoger. Men — såsom jag redan sagt — de betyda icke numera detsamma som förr, ty ett stort, ett betydelsefullt omslag till ett bättre har *redan* skett.

Medan jag ännu har ordet, skall jag be att få visa en kuriositet; det är ett exemplar af den berömda tidningen "Stockholms-posten". Så här såg den ut!

Detta exemplar är dateradt den 6 Februari 1811 och utkom således på en tid, då åtskillige i denna Kammare redan vore födda. Det innehåller en kort biografi öfver Tempelherrarnes sista stormästare Jacques Molay, en beskrifning på 23 rader öfver ön Cypern, vidare några anekdoter och spektakelannonser jemte 4 andra annonser, se der hela innehållet. Så menlös och oskyldig var tidningspressen på den tiden, och ändå var det *icke fullt två år efter 1809 års revolution*. Detta visar, om något, både att konspirationen kan bestå vid sidan af den aldra menlösaste press, och att revolutionen till en del just har sin rot i trycktvång och pressföljelse.

Sedan jag nu visat huru tidningspressen såg ut för 61 år sedan, ber jag att i herrarnes minne få återkalla pressens format för närvarande, och huru vi hvarje morgon och afton få i de stora bladen läsa massor af politiskt och vetenskapligt ledande artiklar, in- och utländska telegrammer, hundratals annonser, uppgifter på döde, vigde och födde, utnämningar, riksdags- och kommunalärenden, afgangstider för ångbåtar, poster och jernvägståg. Med ett ord, pressen har blifvit ett behof i hvarje civiliseradt samhälle, och den aldra värsta fiende till densamma

skulle, om han nödgades sakna tidningar i åtta dagar, icke gifva sig någon ro, förrän han fått dem tillbaka. Då tidningspressen således är ett samhällsbehof, tron I då icke, mine Herrar, att vi tryggt kunna låta samhället sjelft taga den om hand och uppfostra den? Jag tror icke, att något annat i denna fråga för närvarande är af nöden.

På grund af hvad jag nu anfört, och då jag anser den föreslagna 15 § ingalunda vara bättre än de förslag i detta ämne, som förut framlagts, samt en återremiss icke skulle tjena till något, då en sammanjemkning af de stridiga åsigtorna svårigen kan af Konstitutions-Utskottet verkställas, får jag för min del, med bestridande af yrkandet om återremiss, anhålla om rent afslag å hvad Utskottet i denna paragraf hemställt.

Herr Nordenskiöld: För att icke uppehålla diskussionen, inskränker jag mig till att i allo instämma med Herr Rydberg, och i likhet med honom yrkar jag, att den nu föredragna 15 § måtte af Kammaren afslås.

Herr Carl Ifvarsson: För några år sedan hörde jag vid ett tillfälle en äldre riksdagsman säga, att det syntes honom, som om pressens anfall mot åtskilliga representanter, hvilka förmenades utöfva inflytande på riksdagsärendenas gång, vore periodiskt återkommande. Han hade under sin långa riksdagstid vid flera tillfällen tyckt sig finna detta och hade jemväl iakttagit, att för hvarje gång ett sådant anfall egt rum, så hade straxt derpå framkommit förslag, som i sjelfva verket åsyftade inskränkning i tryckfriheten, ehuru detsamma städse utgafs såsom ett försök att åstadkomma en behöflig förbättring. Han yttrade vidare, att efter hvarje gång en sådan fråga fallit uppstod lugn igen och ärendena gingo lika säkert som förut, ehuru man hade befarat att pressen skulle verka ofördelaktigt på riksdagsgörörelsens gång. Det synes mig, som om vissa tidningars förfarande under de sednare åren i ett hänseende besannat riktigheten af dessa iakttagelser. Jag antager således, att samma förhållande inträffar äfven i ett annat; och om detta också icke skulle inträffa, så tror jag likväl faran vara mindre om friheten bibehålles, än om den inskränkes. Den tillkonstlade opinionen inom pressen kan icke förmå mycket gent emot den verkliga, på sanning och rätt grundade, om ock det för något ögonblick skulle så se ut. Tidsandan, folkmedvetandet tager ut sin rätt, mer och mer, i samma mån upplysningen stiger. Pressen verkar välgörande i förening med denna verkliga och för rätt och sanning nitälskande opinion; men förmår säkerligen icke mycket gent emot denna. Särskildt visade det sig i fjol, att pressen, oaktadt alla sina bemödanden, icke förmådde inverka på utgången af den viktiga fråga, som då var före, och att representationen egde tillräcklig styrka för att motstå dessa påtryckningar och anfall. Detta ger mig anledning att tro, att man icke heller för framtiden skall hafva något att befara från pressens sida.

Hvad nu särskildt vidkommer den sednast föredragna paragrafen, så påstår jag, att de hafva rätt som säga, att i denna paragraf verkligen ligger en inskränkning i tryckfriheten, ehuru måhända icke så stor som

som åtskilliga låtit påskina. Men då likväl så är förhållandet, och oakadt jag erkänner, att det föreliggande förslaget i flera andra hänseenden innehåller förbättringar, så anser jag, enär å ena sidan dessa förbättringar ej äro så särdeles stora, och å andra sidan tryckfriheten, om ock i ringare mån än mången antagit, synes hotad i sjelfva hufvudpunkten, fördelarne icke motsvara olägenheterna. Det synes mig derföre icke vara klokt att antaga denna paragraf, äfven om hela förslaget i följd deraf måste falla, ty långt bättre är det att under sådana förhållanden bibehålla nu gällande bestämmelser, om ock dessa icke äro fria från väsendtliga brister, än vidtaga ringaste inskränkning i tryckfriheten. För min del tror jag, att det lämpligaste botemedlet mot missbruket är att låta pressen tukta sig sjelf, hvilket otvifvelaktigt skall leda derhän, att densamma kommer att allt mera och mera befrias från skandalen; och detta är ju det önskningsmål, som med förändringen hufvudsakligen åsyftas.

Jag skulle visserligen icke hafva det ringaste emot att återremittera denna paragraf, om blott man derigenom kunde vinna ett nöjaktigt resultat; men då jag både nu och vid enskilda samtal med denna Kammares ledamöter inom Konstitutions-Utskottet förut förmunnit, att det är så godt som omöjligt att i Utskottet vinna en förändring i sådant syfte, som jag anser önskligt, och då således något ändamålsenligt förslag icke nu står att erhålla, så förenar jag mig med dem som yrkat afslag å denna paragraf.

Herr Lytikens: I all god lagstiftning anser jag det vara ett hufvudvillkor att deri tydligt och bestämdt uttryckes hvad lagstiftaren verkligen menat, så att det icke inträffar, att lagen kommer att tillämpas i en helt annan syftning, än den som lagstiftaren önskat; men i denna 15 §, sådan densamma nu föreligger, finnes dock en mängd af dylika obestämda yttryck, som skulle vålla en stor osäkerhet vid densamnas tillämpande. Sålunda förekommer det t. ex. i 3 mom. "— — ansvare den som i egenskap af utgifvare bestämt skriftens innehåll". Hade de, som bestämt denna redigering, i stället sagt "utgifvare" rätt och slätt, eller "den som bestämt skriftens innehåll" och ej sammanfört tvänne olika begrepp i en mening, så skulle man också kunnat veta hvad de verkligen menat; men då det nu står "i egenskap af utgifvare bestämt innehåll", så kan detta åsyfta lika så väl sjelfva utgifvaren som någon annan, hvilken för tillfället bestämt tidningens innehåll, och derigenom i sista hand ansvaret vältas på den kanske alldeles oskyldige boktryckaren. Genom en dylik obestämdhet skulle inom olika landsändar lagen otvifvelaktigt komma att tillämpas helt olika, till dess man fått ett bestämmande prejudikat från högsta instansen, och det finnes alls ingen garanti för att detta prejudikat skulle gå i den riktning som lagstiftaren önskat.

I 4 mom. heter det vidare, att ifall boktryckaren icke kan styrka hvem som är författare eller utgifvare af en skrift, så skall boktryckaren sjelf stånda ansvaret. Boktryckaren måste således, om han skall kunna drifva sitt yrke, blifva en censor, och om han än i god tro antagit uppgifven å författaren vara riktig, så måste han dock sjelf stå till ansvar, om det kan negativt eller positivt bevisas, att den uppgifne författaren

icke är den verkliga, fastän denne erkänner sig såsom sådan. Det är här icke heller bestämdt, att denne skall straffas för en lögnaktig uppgift, utan det är endast boktryckaren som blir fast, ehuru han ju kunnat, såsom jag nyss sade, hafva i god tro antagit, att den i vittnens närvaro gjorda uppgiften vore riktig. Ett sådant lagstadgande synes mig icke öfverensstämma med rättvisa och billighet. — Här talas i denna § icke om *rätt* författare eller utgifvare, utan blott om ansvarig författare och ansvarig utgifvare, och detta skulle ju utan tvifvel gifva upphofvet till ett ännu mera inveckladt ansvarighetssystem, hvilket ju dock är just det som man åstundar blifva qvitt.

Det finnes visserligen i vår nu gällande tryckfrihetsförordning ganska många brister, men då vår samhällsfrihet förkofrats just under hägnat af denna tryckfrihetslag, så må man väl hafva stora skäl att gå till väga med största försigtighet, då det är fråga om att ersätta denna lag med en ny. Man talar visserligen mycket om vår nuvarande skandalpress, men jag vill dock anmärka, att den endast i en jemförelsevis ringa mån gör skäl för detta namn, emot hvad som var fallet under t. ex. frihetstiden och äfven under andra tidpunkter, t. ex. under enväldets dagar, då trycktvång herrskat, men då pressen detta oaktadt från hemliga boktryckerier och i smyg i oerhörd mängd utspred de mest skandalösa historier om samhällets mest uppsatte och ädlaste män och utan att man egde något vapen emot dessa tilltag. Jemför man förhållandet efter 1809 finner man, att skandalpressen aftagit alltmer och mer och att tonen inom den ej nu är så rå som förr — icke derföre att jag vill försvara den i finare ton skrifna skandalen, ty det är svårt att afgöra hvilketdera är värre: att utsprida smädelsen och religionsföraktet antingen under ett fint och poleradt skriftsätt eller under ett groft; beggedera sätten äro fördömliga, och det bästa sättet att omöjliggöra det ena såväl som det andra är, enligt min tro, att sprida upplysning bland folket, så att detta måtte kunna rätt bedöma pressens halt och icke genom prenumeration understödja och hålla vid lif hvad som borde utdö ju förr desto hellre, men när man ser, att pressen har förmåga att förädla och korrigerar sig sjelf, så behöfver man ej genom att antaga en lagparagraf sådan som denna kanske skada tryckfriheten och genom att skapa nya smyghål för skandalpressen förhindra densammas utrotande så vidt möjligt är.

Om den nu föredragna paragrafen och jemväl den 26 § komme att blifva lag, så skulle dessa begge lagrum, sammanställda med hvarandra, kunna medföra de vådligaste följder. I den sistnämnda paragrafen heter det nemligen, att i Stockholm, Göteborg och Malmö skola de vid val af riksdagsmän i denna Kammare röstberättigade ega att utse 25 personer, som hafva att välja den nämnd, hvarur juryn tages. Genom enkel majoritet, d. v. s. med 13 röster, skulle dessa personer ganska lätt kunna i denna af blott 30 personer bestående nämnden insätta ett öfvervägande antal medlemmar, som i något under oroliga tider förherrskande partis intresse vore benägna att antingen undertrycka pressfriheten, eller måhända å andra sidan medgifva den mest tygellösa och samhällsomstörtande pressfrihet att ohejdadt och ostraffadt sprida sina läror och skandalen. Jag ansluter mig i denna fråga så till vida till f. d. Statsrådet von Ehrenheims förslag, att antalet som väljes till nämnden, hvarur juryn tages, bör

vara större, ty om minst 100 personer utsåges, bland hvilka sedermera jurymän skulle medelst lottning uttagas, så skulle det blifva vida svårare att hindra tryckfriheten och att få ihop en jury, som städse vore benägen att fälla den åtalade, likasom jag tror det vore svårt att få ihop 100 personer, som vore vänner af en tygellös press. Hvad valsättet beträffar, gillar jag Utskottets förslag, ej som det absolut bästa, men såsom det lämpligaste af de hittills framställda.

Jag vill beträffande den 15 § slutligen tillägga, att det ju låter tänka sig, att någon af en eller annan anledning önskar att få författaren till en skrift röjd, ehuru han dock icke önskar eller tilltror sig kunna få hvarken honom eller boktryckaren fälld. Ett sådant fall kan ju uppkomma, om t. ex. en tjänsteman i tryck upplyst om ställningar och förhållanden inom något embetsverk, hvilka upplysningar fastän fullt sanningsenliga dock icke faller en chef i smaken att de komma till allmänhetens kännedom. För att nu få honom röjd, så anställes åtal, men så snart författarens namn uppgifvits, eller, genom att åklagaren bestridt att uppgifna utgifvaren eller författaren är den rätta och, för att styrka detta påstående, framkallat vittnen och bevis, som intyga att en annan är författaren, denne blifvit känd, så återkallas påståendena. Detta möjliggöres genom den förevarande 15 §. och om densamma blefve lag skulle helt visst många värderika uppsatser och upplysningar aldrig komma i ljuset.

På dessa och åtskilliga af andra talare anförda skäl yrkar jag afslag å denna paragraf.

Herr Sven Nilsson i Österslöv: En talare på stockholmsbänken har ansett, att föreliggande paragraf skulle förmedla principen att bibehålla anonymiteten och att framkalla den verkligt skyldige skandalskribenten. Jag har icke uppfattat paragrafens innebåll på detta sätt. Under det 11 § stadgar, att boktryckare ej må utan författares eller utgifvares tillstånd hans namn å tryckt skrift utsätta, ej heller annorledes uppenbara, såvida ej anställt åtal dertill föranleder, så gifver 15 § medelst en liten mellansats anledning till att författaren nödvändigt måste uppsökas. Äfven om boktryckare uppgifver författaren och denne erkänner sig vara det, kan nemligen den ansvarige författaren eftersökas, ty om boktryckaren kan bevisas hafva lemnat oriktig uppgift, skall han sjelf bära ansvaret. Jag tror icke, att ett sådant stadgande är rätt förenligt med anonymitets bevarande, utan måste tvärtom uppfattas såsom egnadt att alltid söka efter författaren, hvar man möjligen kan finna honom. Visserligen yttrade talaren rörande rättegångssättet, att man icke skulle ega rätt att, i fall en person uppgifver sig såsom författare, visa, att någon annan vore det. Då vet jag icke hvad meningen är med hela detta stadgande. Jag tror emellertid icke, att talarens uppfattning af rättegångssättet i detta fall är den riktiga, huru skarpsinnig och talangfull jurist han än är. Åklagaren är enligt min tanke efter gällande lag berättigad att frambringa all den bevisning han kan. Endast för den nämnda lilla mellansatsen vill jag yrka afslag å 15 §. Samme talare yrkade återremiss, hvilket jag icke skulle motsätta mig, i händelse någonting dermed kunde vinnas, men med den kännedom jag eger om Konstitutions-Utskottets nuvarande

sammansättning, har jag icke mycken förhoppning derom, hvarför jag yrkar rent afslag å hela paragrafen.

Herr Per Nilsson i Espö: Denna paragraf innebär verkligen enligt min tanke en inskränkning i vår tryckfrihet, och mycket kan anföras deremot, men som flere föregående talare hafva påpekat oegentligheterna deruti, så vill jag icke upptaga tiden, utan vill blott härmed gifva tillkänna, att jag icke kan lemna min röst till bifall å densamma.

Herr Hjelm: Det har redan så många skäl blifvit anförda för afslag å denna paragraf, att jag ej vill upptaga tiden med att dertill foga några nya, hvarföre jag inskränker mig till det tillkännagifvandet, att jag i händelse af votering kommer att afgifva min röst för afslag å 15 § i förslaget och sålunda har yrkande i samma syftning.

Herr Ehrenborg: Då jag redan i fjor vid ärendets behandling omständligt uttryckt mina åsikter i förevarande ämne, och då jag i dag i följd af en mig närgående enskild tilldragelse är mer än vanligt oskickad att i den politiska debatten deltaga, så vill jag nu icke närmare ingå i denna fråga; men då jag å andra sidan icke vill utaf någon blifva ansedd för att med min röst hafva bidragit till att för fyra år afskära möjligheten att blifva af med det efter min uppfattning svåraste lyte i den svenska lagstiftningen, det nemligen i följd hvaraf en person kan köpas att stå till ansvar för en annans brott, — någonting som saknar motstycke i andra civiliserade länder, och hvars motsvarighet man knappt torde finna på närmare håll än i Kina eller Japan, der man för sina brott till och med utlemnar anförvandter till döden -- så har jag velat till protokollet förklara att jag kommer att i händelse af votering rösta för återremiss; och jag är öfvertygad om, att Konstitutions-Utskottet, som jag anser hafva redligt och utan tryckfrihetsfiendtliga syften arbetat för lösningen af denna fråga, också skall bemöda sig om att tillgodogöra sig de erinringar, som här i sak blifvit anförda.

Herr Ola Jönsson: Med anledning af åtskilliga yttranden kunde det vara ganska mycket att i saken andraga, men jag vill icke upptaga tiden med att anföra något om saken i dess helhet. Jag har begärt ordet endast för att hos Kammaren anhålla, att, hvad man än må besluta, det icke må blifva återremiss, ty jag är lifligt öfvertygad om, att det icke är möjligt att inom Konstitutions-Utskottet under den korta tid, som återstår, åstadkomma någon förbättring utaf förslaget. Vi böra besinna, att Konstitutions-Utskottet icke allenast vid denna riksdag arbetar för detta förslag: början egde rum redan för flere riksdagar tillbaka. Man erinrar sig, att redan 1869 hade vi ett förslag till hufvudgrunderna af en ny tryckfrihetslag, hvilket då afslogs. Sedan, såvida jag icke är illa underrättad, lärer redan 1870 en komité inom Utskottet hafva tillsatts för att utarbета förslag till ny tryckfrihetslag. Hvad jag med visshet känner, är, att en komité förliden riksdag inom Utskottet öfvertog det egentliga arbetet, och under innevarande riksmöte har detta förslag så mycket ta-

git Utskottets krafter och tid i anspråk, att en komité arbetat dermed nära nog ända sedan riksdagens början. Hur kan man under dessa förhållanden tänka sig, att Utskottet skulle kunna i väsendtlig mån hinna förbättra detta förslag. Jag är fullt förvissad om, att det skulle återkomma från Utskottet med alldeles samma innehåll, om man äfven skulle derå göra en eller annan redaktionsförändring; och att antaga ett sådant förslag som det närvarande, äfven med någon förändrad form, anser jag omöjligt. Jag yrkar derföre rent afslag å nu föredragna paragrafen.

Herr Gumælius: Denna paragraf har, såsom föregående talare nämnde, upprepade gånger diskuterats inom Utskottet, som med densamma varit, efter hvad jag vet, sysselsatt flera dagar under denna och nästföregående riksdag, utan att likväl komma till någon nöjaktig lösning deraf, och jag tror icke heller, att det på denna väg kan ske. Med en ärad talare från Calmar län instämmer jag deruti, att de bästa garantierna äro de moraliska och att dessa i hufvudsaklig mån böra sökas inom pressen sjelf. Väsendtliga hithörande förbättringar äro, att det ålagts tidningsutgifvare att å hvarje blad utsätta sitt namn och att tillståndsbeviset är borttaget, hvarigenom äfven Justitie-statsministerns åtgärd att uppgeffa "utgifvarens" — den ansvarsskyldiges — namn bortfaller. Då emellertid Kammarerna godkänt föregående paragrafer, så anser jag oriktigt att rent afslå denna, trots dess felaktigheter, utan tror jag, att den utan risk kan återremitteras, på det Utskottet må kunna ännu en gång granska och rätta densamma, samt, om ej annat lämpligare kan upptänkas, här återinföra det, som återstår af nu gällande stadganden.

De, som ogilla denna m. fl. paragrafers bestämmelser, böra dock icke hafva något emot, att allt det goda, som förslaget i öfrigt verkligen innehåller, en gång må blifva lag.

Då dessa skäl yrkar jag återremiss af denna paragraf, att man må lemna Konstitutions-Utskottet dörren öppen att kunna framlägga ett förändradt förslag.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade, i afseende å den föredragna paragrafen yrkats, dels godkännande, dels återförvisning och dels slutligen afslag. För sistnämnda mening fann Herr Talnannen ja vara öfvervägande, men då votering begärdes, blef, efter det att yrkandet på återförvisning upptagits såsom kontraposition, omröstning anställd enligt följande proposition:

Den, som afslår 15 § i det förslag till ny Tryckfrihetsförordning, som Konstitutions-Utskottet framlagt i dess memorial N:o 6,

röstas ja;

Den, det ej vill,

röstas nej;

Vinner nej, har Kammarerna beslutit till Utskottet återförvisa ifrågasvarande paragraf.

Röstsedlarne visade 80 ja mot 74 nej, och hade alltså denna paragraf blifvit af Kammaren afslagen.

§ 16.

Härvid yttrade:

Herr Ola Jönsson: Jag har ingen anmärkning att göra mot denna paragraf, men då den 15 § är afslagen, så är det, såsom föregående talare anmärkte, naturligt att hela förslaget måste falla. Jag anser derföre riktigtast, att Herr Talmannen framställer proposition å afslag å alla de öfriga paragraferna på en gång.

I öfverensstämmelse med Herr Ola Jönssons yrkande afslogs paragrafen.

§ 17.

Herr Sven Nilsson i Österslöf: Såvida det icke är meningen att utan vidare afslå hela förslaget i en klump, så yrkar jag för min del bifall till denna punkt.

Herr Carlén: Jag skulle hafva önskat återremiss å alla de paragrafer, som vore tvist underkastade, men sedan nu 15 §, som handlar om ansvar för hvad som tryckes och utgifves, blifvit afslagen, tjänar det ingenting till att vare sig bifalla eller återremittera de öfriga paragraferna, hvarföre det är så godt att rent afslå hela resten. Man lär deromöjligt kunna uppgöra en tryckfrihetslag, som saknar alla bestämmelser om ansvarigheten för tryckt skrift.

Herr Ola Jönsson: Efter den utgång voteringen öfver 15 § erhållit, finner jag mig föranlåten att äfven yrka afslag å förevarande paragraf.

Herr Sven Nilsson i Österslöf: Jag inser mycket väl, att det icke i det hela taget tjänar någonting till att bifalla de efterföljande paragraferna, men jag hörde i början af öfverläggningen, att man borde uttala sina åsigtter om de särskilda punkterna i förslaget, för att i framtiden det måtte tjena till ledning för ett blifvande Konstitutions-Utskott, och då är det icke rätt att afslå de paragrafer, som verkligen innehålla någonting godt. Af detta skäl och i anledning deraf att Talmannen till slut kommer att framställa proposition på förslaget i sin helhet, anser jag att denna paragraf bör bifallas, äfven om förslaget i sin helhet blir förkastadt.

Herr Gumælius: Jag har tänkt yrka afslag å några följande paragrafer (qvarstadsbestämmelserna) på grund af deras i min tanke oantagliga innehåll. För att, om sådant yrkande af Kammaren biträdes,

Kammarens åsigt derutinnan må tydligt framträda, hemställer jag, att denna paragraf, mot hvilken i och för sig ingen anmärkning torde vara att göra, måtte bifallas.

Öfverläggningen var slutad. Paragrafen afslogs.

Utskottets hemställanden i §§ 18—35 blefvo likaledes, hvar efter annan, afslagna.

Härefter erhöll Herr Sjöberg ordet och anförde: Sedan Kamnaren nu på ett så lyckligt och så i allo värdigt sätt behandlat detta förslag till ny Tryckfrihetsförordning från och med den 15 §:n, hemställer jag, om icke de första fjorton paragraferna, hvilka ju endast villkorligt antagits, också böra afslås.

I öfverensstämmelse med detta Herr Sjöbergs yrkande, hvarå Herr Talmannen gaf proposition, blefvo, i följd af beslutet rörande förslaget 15:de och följande §§, jemväl de 14 första §§, dem Kamnaren endast villkorligt godkändt, nu afslagna; och hade alltså det i första punkten framställda förslag till ny tryckfrihetsförordning blifvit i sin helhet af Kamnaren förkastadt.

Punkten 2.

Herr Sjöberg yttrade: Det torde vara gifvet, att, sedan Utskottets i första punkten framlagda förslag till ny tryckfrihetsförordning ogillats, det i nu föredragna punkt afgifna förslag till åtskilliga, med det nyss nämnda förslaget i samband stående förändringar i Regeringsformen och Riksdags-ordningen i sjelfva verket måste anses hafva förfallit, och vid sådant förhållande torde Herr Talmannen finna godt att framställa proposition om afslag på förevarande punkt.

Efter detta yttrande blefvo Utskottets i denna punkt framställda förslag af Kamnaren afslagna.

§ 5.

Föredrogos Lag-Utskottets utlåtanden och memorial:

N:o 23, i anledning af väckt motion angående sättet för stämmings delgifvande åt köping, byalag eller annan samfällighet;

Bifölls.

N:o 24, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandling af 8:de punkten i Lag-Utskottets utlåtande N:o 14, rörande väckta motioner om upphörande af kyrkoherdes sjelfskrifvenhet till ordförandeskap i skolråd;

Lades till handlingarne;

och N:o 25, i anledning af väckt motion om ett tillägg till 11 Kap.
4 § Byggningsabalken;
Bifölls.

§ 6.

Föredrogs och bifölls Konstitutions-Utskottets utlåtande N:o 7, angående väckt motion om tillägg till 12 § Riksdags-ordningen.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes:

Stats-Utskottets utlåtanden:

N:o 47, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående väckt fråga om öfverlemnande till statsverket af åtskilliga utaf f. d. Majorerna m. m. August Hahr utarbetade karteverk jemte dertill hörande graverade plåtar, m. m.

N:o 48, i anledning af väckta motioner angående dels indelningsverkets ombildande och antagande i sammanhang dermed af en värnepliktslag, dels lindringar i rustningsbesväret inom provinsen Småland;

N:o 49, i anledning af väckt motion angående frälserusttjenstens utgörande in natura, m. m.;

N:o 50, i anledning af väckta motioner om förlängning af nu gällande vakanskontrakt med rusthållarne vid Smålands grenadierbataljon samt Vestgöta regemente;

N:o 51, med anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om anslag till reseunderstöd för besökande af internationela expositionen i Wien år 1873, m. m.;

N:o 52, med anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om anslag för befrämjande af tillgodogörandet af de inom riket förekommande fosforförande lager; och

N:o 53, med anledning af Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse i fråga om pension för Telegrafintendenten Majorerna A. L. Fahnehjelm;

Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 10, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående dels stadgande af förändrade vilkor för tidningars och tidskrifters postbefordran samt dels åtskilliga andra postväsendet rörande frågor;

Banko-Utskottets utlåtande N:o 10, i anledning af Friherre John Ericsons motion om återställande till Grosshandlaren A. F. Ericsons sterb-

husdelegare af en i Riksbanken såsom säkerhet deponerad in-tecknad skuldförbindelse;

Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts utlåtanden:

N:o 12 (i samlingen N:o 27), i anledning af Herr Westerdals väckta motion om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om upphäfvande af Kongl. förordningen den 15 Februari 1855, äfvensom af 2 mom. i 32 § af Kongl. förordningen den 9 Juni 1871 angående fattigvården; äfvensom af till Utskottet återremitterade betänkandet N:o 17, rörande Herr Westerdals motion i samma ämne; och

N:o 13 (i samlingen N:o 28), angående Herr J. Anderssons motion om underdånig hemställan till Kongl. Maj:t om vidtagande af de ytterligare åtgärder, som må vara erforderliga för framläggande af fullständigt förslag till vattenrättens ändamålsenliga ordnande; samt

Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 11 (i samlingen N:o 29), rörande Herr Grefve Sparres motion, om indragning af vissa embeten och tjänster samt om vilkorliga fullmakter.

Kammaren beslöt, att samtliga dessa ärenden skulle, i syfte af ytterligare bordläggning, sättas främst på den föredragningslista som för nästa sammanträde komme att upprättas.

Kammarens ledamöter åtskiljdes kl. $\frac{3}{4}$ 2 e. m.

In fidem
H. Husberg.